

RPW/51524/2026 P
Data: 2026-08-05

Pan dr inż. Marcin Kulasek
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

PETYCJA

w sprawie wprowadzenia limitów liczby kategorii naukowych A+, A i B+ jako instrumentu zwiększania efektywności planowania, podziału i kontroli wykorzystania środków publicznych

Szanowny Panie Ministrze,

działając w interesie publicznym, na podstawie art. 63 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, zwracam się z petycją o podjęcie prac analitycznych i legislacyjnych zmierzających do wprowadzenia, poczynwszy od kolejnego okresu ewaluacji jakości działalności naukowej, zasady ograniczonej z góry liczby kategorii naukowych A+, A i B+ przyznawanych podmiotom w poszczególnych dyscyplinach naukowych.

Celem proponowanego rozwiązania jest:

1. poprawa możliwości planowania wieloletniego finansowania szkolnictwa wyższego i nauki;
2. wzmocnienie rzeczywistej konkurencji między uczelniami o wysokie kategorie naukowe;
3. zwiększenie selektywności i znaczenia kategorii A+, A i B+;
4. zwiększenie efektywności podziału i kontroli wykorzystania środków publicznych.

I. Przedmiot petycji

Wnoszę o:

1. Wprowadzenie do systemu ewaluacji zasady, zgodnie z którą liczba albo udział kategorii A+, A i B+ przyznawanych w danym okresie ewaluacyjnym jest ograniczona z góry.

Limity powinny być określane przed rozpoczęciem okresu ewaluacyjnego albo odpowiednio wcześniej przed jego zakończeniem, tak aby uczelnie znały reguły konkurencji oraz mogły planować swoją politykę naukową, kadrową i finansową.

2. Zachowanie minimalnych bezwzględnych progów jakościowych.

Samo zajęcie wysokiej pozycji w rankingu podmiotów w danej dyscyplinie nie powinno wystarczać do otrzymania kategorii A+ albo A. Przyznanie wysokiej kategorii powinno wymagać łącznego spełnienia dwóch warunków:

- a) osiągnięcia określonego minimalnego poziomu jakości działalności naukowej;
- b) znalezienia się w ograniczonej, najwyższej części rankingu podmiotów ewaluowanych w danej dyscyplinie.

3. Przeprowadzenie symulacji co najmniej trzech wariantów limitowania kategorii:

a) wariantu ogólnokrajowych limitów liczbowych, na przykład:

- nie więcej niż 100 kategorii A+;
- nie więcej niż 300 kategorii A;
- nie więcej niż 500 kategorii B+;

b) wariantu procentowych limitów ustalanych odrębnie w każdej dyscyplinie;

c) wariantu hybrydowego, łączącego minimalny próg jakościowy z maksymalnym udziałem poszczególnych kategorii w każdej dyscyplinie.

Podane liczby 100–300–500 traktuję jako punkt wyjścia do symulacji, a nie jako wartości, które powinny zostać przyjęte bez wcześniejszego zbadania skutków finansowych, prawnych i organizacyjnych.

4. Sporządzenie oceny skutków finansowych proponowanej reformy, obejmującej w szczególności:

- wpływ rozkładu kategorii na podział środków publicznych;
- możliwość dokładniejszego planowania wydatków w kolejnych latach;
- wpływ na koncentrację finansowania w podmiotach osiągających najwyższe wyniki;
- wpływ na uczelnie regionalne oraz dyscypliny reprezentowane przez niewielką liczbę podmiotów;

- ryzyko gwałtownych zmian wysokości subwencji;
- konieczność zastosowania okresów przejściowych albo mechanizmów stabilizujących.

5. Opublikowanie wyników symulacji oraz przeprowadzenie konsultacji z Komisją Ewaluacji Nauki, uczelniami i przedstawicielami środowiska naukowego.

II. Kategorie naukowe jako instrument zarządzania finansami publicznymi

Kategorie naukowe nie pełnią wyłącznie funkcji prestiżowej. Wywołują skutki ustrojowe, organizacyjne, kadrowe i finansowe.

Zgodnie z ustawą – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Komisja Ewaluacji Nauki przedstawia propozycje kategorii, natomiast Minister przyznaje podmiotom, w drodze decyzji administracyjnej, kategorię A+, A, B+, B albo C. Ustawa upoważnia również Ministra do określenia w rozporządzeniu sposobu ustalania kategorii naukowych.

Jednocześnie algorytmy podziału środków przeznaczonych na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego uwzględniają między innymi posiadane kategorie naukowe. Oznacza to, że sposób określania kategorii pozostaje bezpośrednio związany z systemem planowania i podziału środków publicznych.

Skala odpowiedzialności finansowej jest znaczna. Z komunikatu Ministra z dnia 21 maja 2026 r. wynika, że publicznym uczelniom akademickim oraz uczelniom finansowanym na zasadach uczelni publicznych przyznano na 2026 r. łącznie **20 251 744,0 tys. zł** subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego.

Odrębnie 27 niepublicznym uczelniom akademickim przyznano **17 658,4 tys. zł** na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego.

W mojej ocenie oznacza to, że system kategorii powinien być traktowany również jako instrument:

- wieloletniego planowania finansowego;
- koncentracji środków na działalności o najwyższej jakości;
- różnicowania poziomu wsparcia;
- oceny efektywności państwowej polityki naukowej;
- kontroli efektów osiąganych dzięki środkom publicznym.

Jeżeli kategorie A+, A i B+ wywołują istotne konsekwencje finansowe i instytucjonalne, państwo powinno kontrolować nie tylko kryteria ich przyznawania, lecz także stopień ich selektywności.

III. Znaczenie dla planowania i kontroli środków publicznych

Z góry określona liczba wysokich kategorii umożliwiałaby Ministerstwu dokładniejsze oszacowanie:

1. jakie mogą być finansowe konsekwencje kolejnej ewaluacji;
2. ilu beneficjentów uzyska najwyższą pozycję w systemie;
3. jaka część środków będzie kierowana do poszczególnych segmentów jakościowych;
4. czy dodatkowe środki prowadzą do mierzalnego wzrostu wyników naukowych;
5. czy system finansowania odpowiednio różnicuje podmioty o odmiennym poziomie efektywności.

Ograniczenie podaży kategorii A+, A i B+ nie powinno być traktowane jako mechanizm automatycznego zmniejszania wydatków na naukę.

Jego celem byłoby przede wszystkim stworzenie bardziej przejrzystego systemu, w którym ograniczone środki publiczne są rozdzielane przy wykorzystaniu kategorii zachowujących rzeczywistą wartość selekcyjną.

Pozwoliłoby to lepiej powiązać:

- poziom finansowania;
- pozycję konkurencyjną uczelni;
- efekty działalności naukowej;
- realizację polityki naukowej państwa.

IV. Potrzeba rozwoju konkurencji między uczelniami

W obecnym systemie podmiot konkuruje przede wszystkim z określonymi wartościami referencyjnymi. Nie zawsze jednak musi bezpośrednio konkurować o ograniczoną liczbę wysokich

kategorii z innymi podmiotami reprezentującymi tę samą dyscyplinę.

W rezultacie teoretycznie możliwe jest rozszerzanie się grupy podmiotów posiadających wysokie kategorie, nawet jeżeli różnice pomiędzy nimi są istotne. Zwiększanie podaży wysokich kategorii może stopniowo zmniejszać ich funkcję selekcyjną, prestiżową i motywacyjną.

Wprowadzenie ograniczonej liczby kategorii A+, A i B+ tworzyłoby mechanizm rzeczywistej konkurencji względnej:

uzyskanie wysokiej kategorii wymagałoby nie tylko osiągnięcia określonego poziomu, lecz także uzyskania wyniku lepszego od wyników części konkurujących podmiotów.

Taki system powinien skłaniać uczelnie do:

- pozyskiwania grantów i środków zewnętrznych;
- bardziej racjonalnego koncentrowania zasobów;
- zwiększania jakości i międzynarodowej widoczności publikacji;
- lepszego zarządzania dyscyplinami;
- rozwijania współpracy międzynarodowej;
- pozyskiwania i utrzymywania wysoko produktywnych profesorów i doktorów habilitowanych;
- traktowania decyzji kadrowych jako inwestycji o wieloletnich konsekwencjach.

V. Warunki bezpiecznego wdrożenia

Proponowane rozwiązanie powinno uwzględniać:

- różną liczbę podmiotów ewaluowanych w poszczególnych dyscyplinach;
- szczególną sytuację małych dyscyplin;
- różnice w kosztochłonności badań;
- reguły postępowania w przypadku bardzo zbliżonych wyników;
- ochronę ważnych społecznie dyscyplin, które nie mogą konkurować skalą z największymi obszarami nauki;
- okres przejściowy ograniczający ryzyko gwałtownych zmian finansowania;
- przeciwdziałanie strategicznemu przenoszeniu pracowników i osiągnięć między dyscyplinami.

Dlatego za najbardziej racjonalny uważam **model hybrydowy**: minimalny bezwzględny standard jakościowy + ranking podmiotów w dyscyplinie + maksymalny udział poszczególnych wysokich kategorii.

Model ten chroniłby system przed dwoma skrajnymi sytuacjami:

1. przyznawaniem wysokiej kategorii podmiotowi słabemu tylko dlatego, że działa w słabej grupie;
2. przyznawaniem wysokich kategorii zbyt dużej liczbie podmiotów, co zmniejsza ich wartość selekcyjną.

VI. Oczekiwane rezultaty

Wprowadzenie ograniczonej liczby kategorii A+, A i B+ może przynieść następujące rezultaty:

- zwiększenie przewidywalności finansowej systemu;
- lepszą koncentrację środków publicznych;
- zwiększenie konkurencji między uczelniami;
- wzrost produktywności naukowej;
- zwiększenie znaczenia rzeczywiście otwartych konkursów;
- łatwiejszą kontrolę relacji między wysokością finansowania a osiąganymi efektami;
- zachowanie prestiżu i wartości informacyjnej kategorii naukowych.

Proponowana reforma nie powinna dotyczyć wyników ewaluacji za lata 2022–2025 ani prowadzić do ich retroaktywnej zmiany. Powinna zostać przygotowana z odpowiednim wyprzedzeniem dla następnego cyklu ewaluacyjnego.

VII. Wniosek końcowy

Mając na uwadze skalę środków publicznych przeznaczanych na szkolnictwo wyższe i naukę oraz znaczenie kategorii naukowych dla pozycji i finansowania podmiotów, wnoszę o:

1. przyjęcie zasady ograniczonej liczby kategorii A+, A i B+ jako kierunku reformy systemu

- ewaluacji;
2. przeprowadzenie symulacji jej skutków finansowych, naukowych, kadrowych i regionalnych;
 3. przedstawienie do konsultacji wariantu krajowych limitów liczbowych, wariantu limitów procentowych w dyscyplinach oraz wariantu hybrydowego;
 4. wykorzystanie wyników symulacji przy przygotowaniu zmian przepisów dotyczących kolejnego okresu ewaluacyjnego;
 5. poinformowanie mnie o stanowisku Ministerstwa oraz o możliwości włączenia przedstawionej koncepcji do prac nad przyszłym modelem ewaluacji i finansowania nauki.

Z wyrazami szacunku

Prof. dr hab. Walery Okulicz-Kozaryn

[Redacted signature]

[Redacted stamp]

31.07.2026r.

Wyrażam zgodę na ujawnienie moich danych osobowych w zakresie imienia, nazwiska i stopnia naukowego na stronie internetowej Ministerstwa w związku z rozpatrywaniem niniejszej petycji.